

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona

Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 " trimestre.
Un número sol.	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

UNA ESCURSIÓ Á CA 'N CODORNIU

Lo dilluns de Pascua prop passat, de bon matí, quan lo sol comensava á mostrar son rotllo de foch y sos raigs s' estenian pel cim de las carenas del Montseny, una numerosa comissió composta del socis mes significats y entusiastas del Centre Catalá pujava alegrement en ben equipats carruatges la pujada, de la serra de S. Quirse, per la carretera de Rubí en direcció al Papiol, desde ahont se dirigiren en ferro-carril á S. Sadurn de Noya al obgete de atendre á la galant invitació del distingit hisendat D. Manel Reventós de visitar sa avuy ja célebre casa Codorniu, ahont s' elabora l' escumós *champany* catalá, l' aristocrátich vi que semblava única especialitat de la vehina Fransa y, que avuy constitueix un timbre de gloria y pregonia los ayensos de la agricultura y viticultura de nostra Catalunya, que no vol quedarse enrera en los ayensos científichs é industrials del present sigle.

No 'm detindré á explicar las impresions del camí, sempre agradosas y alegres, ab major motiu quant aquest se fá en l' estimable companyia de bons amichs als quins agermanan uns mateixos ideals y comunitat de sentiments y aspiracions; no faré esment de las verdas riberadas del Llobregat, que tot esperant lo tren al Papiol, nos enviavan sos perfums matinals: ni 'm detindré á trasmetrens las gratas impresions al contemplar, boy atravessant la pintoresca vila de Martorell, l' antiquíssim *pont del diable*, testimoni vivent del pas del gran Aníbal ab sos cartaginesos, quan ab los romans se disputavan lo domini de la Iberia.

La velocitat del tren, priva 'l detenirse á contemplar las joyas de l'

antigor, y una munió de recorts històrics passen bronzint per nostre pensa y tot d' un plegat al sortir del fondo de la estació nos trovém costejant las riberadas del Noya y ab vertiginosa carrera nos veyém transportats del passat á lo present, presentantse á nostre vista las bonicas y luxosas fàbricas de paper de Gelida, testimonis vivents dels avenços de las industrias en los temps moderns.

Eran prop de las nou del matí quan després de dexar lo tren y haver atravessat la riallera vila de S. Sadurn estesa sobre una carena poblada de vinyats extensissims, comensarem á ovirar la important masia objecte de nostre excursió, d' aspecte modest y quals edificis blanquejats semblan de lluny un escamot d' ocas pasturant en las placévolas y alegroyas riberadas del Noya.

Ningú podria imaginar que en aquella masia deserta de torres galeirias y balconadas, existissen tan espayosos y ben construhits locals y contingués tan inmensos dipòsits.

Entrárem en l' espayós pati, qu' es un verdader barri de casa de pagès y tót seguit forem acompanyats al despatj del senyor Reventós qui 'ns rebé afectuosissimament y després d' haver descansat un xich, comensarem á visitar los edificis ahont s' elabora l' aristocràtic espumós Códorniu.

Després de baixar per una espayosa escala de pedra artificial, entrárem al celler gran, edifici sumament grandíós, cubert de solera, sostinguda per vigas y jáceras de ferro que descansan sobre dos rengles de columnas també de ferro, prenent claror per un rengle de finestras altas de forma de grà d' ordi que miran al Noya. A la part oposada hi han duas portas d' entrada á las cuvas.

A n' aquest celler s' hi trovan quatre colosals dipòsits de fusta, qu' na cabuda es de mil cargas de líquit cada un y grans rengleras de bocoyas, essent admirable las grans restelleras d' ampollas embadilladas ab llissions de fusta y tan ben colocadas y ab tanta igualtat que sense ocupar grans espays hi son á mils y milers, plenas unas y pera omplir las altres, que representan un capital, essent no menos important lo quin representan los taps de suro dels quals n' hi ha una restallera de sacas, quin preu es de 8, 20, 30 y 40 duros lo miler. Allí s' hi troban també las màquinas de omplir las ampollas y taparlas, altre màquina per provar los taps que son bons y en un aposento especial hi ha lo rentatge de las ampollas, que també s' fa ab màquina y per medi de perlas de porcelana semblants en estructura y grandor als perdigons.

En aquest celler, donchs, es ahont se posa lo vi al eixir de las prempsas puig pera fer lo vi destinat á *wampany* en lloch de trepitjar los rahins y tirar la brema al cup, se prempsan al arribar de la vinya, y la flor del vi se posa en aquells grans dipòsits á fi de que lo líquit resulti igual. Del líquit d' aquells dipòsits s' omplan las ampollas y se deixan allí enlladas fins que comensa la fermentació, en quin periodo, las defec-

tuosas, per no poguer resistir la forsa del gas carbónich, se trencan, de las quinas s' en calcula un promedi del 8 al 10 per cent. (1)

Per una de las portas avans indicadas nos dirigirem, acompanyats del senyor Reventós y provehits cada un dels excursionistas d' una espelma subjectada ab un mánlech de ferro, á una negra cava, desde quina boca d' imponent aspecte comensarem á baixar per una escalinata de 2 metros d' amplada, causant un efecte com d' art de bruxeria, veurer en mitj d' aquella fosquedat un remat de llums com focs follets reflectant la claror per los Xorriells del l' aigua que de las parets brollava.

Després de baixar 144 grahons arribarem á la primera cova, qu' es una mina extensíssima, ahont hi han colocadas per cada banda llarguissimes restelleras d' ampollas; y passant nosaltres pel mitj de dos en dos, semblava una professó fantástica celebrada á las entranyas de la terra.

Després de la primera cava tornarem á baixar altre escalinata y segui la professó á altre cava y després á un' altre y un' altre, totas ellas minas grandiosas vestidas en sa major part d' obra de rajoleria y ab sólidas voltas de ciment, treball colosal que representa la extracció de millons de carretadas de terra y la colocació de millars de mahons. Y á tot aixó, formant parets immensas s'axecan per tots indrets grans restalleras d' ampollas colocadas en bastiments inclinats, ahont lo líquit passa lo periodo de clarificació, durant lo quin totas las ampollas, una per una, tenen de remourers ab un cuydado tan especial que, digué lo senyor Reventós) dita operació, lo *remouage* es la mes important y delicada en la elaboració del xampany. Y si á aixó hi afegim que dita operació te de repetir-se durant dos anys consecutius, fàcilment se compendrà l' inmens treball que representa, venint á encarir considerablement lo preu del vi escumós.

Passárem, per últim, á la cava de Montserrat, en la quina després de haver estat las ampollas durant dos anys presoneras, passen á la operació del *degorge*, que consisteix en cambiar lo tap ahont durant aquell temps s' han solat las impuresas sortin enganxat ab lo tap vell tot l' emposit. Allí hi ha un rengle d' aparatos pera destapar las ampollas, recomplirlas y tornarlas á tapar lligarlas, además aparatos enginyossims manejats per operaris intel·ligents que verifícan ab llestesa admirable tan delicadas operacions.

Sols vejentho se pot formar una idea del valor d' aquellas minas y de son admirable ordre y disposició, puig per medi d' un pou central se facilita l' aire necessari per respirar en aquellas profunditats, servint ell

(1) Enguany, nos digué lo Sr. Codorniu, que havia omplert 130.000 ampollas, que representan mes de mil cargas de vi, y tinguis en compte que aquest vi es escullit, es lo primer such que surt dels rahims mitg prempsats y de consegüent per obtenir aquest vi se necessita á lo menos lo triple de rahims ó sia mes de 3000 cargas d' aquell fruit.

Aquí s' comensa á comprendre lo perque l' xampany resulta tan car puig ja en la primera operació te l' Sr. Codorniu la pérdua segura de 1.300 ampollas, contantshi lo valor d' aquestas y además sos taps, treball y mes de 100 cargas de vi.

també pera pujar y baixar las ampollas no mancanhi lo degut desguás pera conduhir l' aigua que xorrieja.

Pujant escalas y seguint covas, torna la professó á la llum del dia y allavoras dexadas las espelmas y parpallejantnos los ulls enlluhernats pujarem á una sala ahont se posan las etiquetas y s' adornan y s' embalan las ampollas.

Allí está instalat lo taller de fusteria pels caixons, máquina pera imprimir las marcas ab foch sobre la fusta y tot quan se necessita per deixar las ampollas en condicions de donarlas al consum.

Sortirem després al pati y sota una porxada vegerem sis ó set prempsas de ferro, entre ellas una de molta grandaria destinada á prempsar los rahims al arriivar de la viuya.

Seguidament forem acompanyats al *Celler vell*, d' una llargada immensa, dividida en varias seccions nomenadas *celler del Anton*, *celler d' en Pau*, *celler del Centet*, totas rublertas de botas y tonels ab sas corresponents canyerias, bombas de variats sistemes, en fi tots los útils necessaris á un celler ben montat.

*
**

Fins aquí hem resenyat á corre-cuyta tot lo referent á la industria vinícola, mes mancava veurer la viticultura y 'l senyor Reventós nos acompanyá pels deforas de la casa, ahont nos esperavan encare novas y agradables sorpresas.

La casa Codorniu al comensar la fabricació del xampany contaba ab mes de 300 cuarteras de vinya las quals han desaparegut per complert ab la terrible invasió filoxérica, y, de consegüent, ha sigut precis empendrer la replantació ab ceps americans, y aquesta classe de ceps necessita un terreno á propòsit y ben estobat. ¿Y com s' estoba, com s' esbancava tanta extensió de terreno?

Emprenguerem la marxa per una bonica carretera vorejada de jovens atmetllers, y prompte arriarem á un camp de trapadella ahont vegerem lo gorot fet per una arada moguda per forza de vapor, y cual seria nostre sorpresa al ovirar al lluny allí ahont nos indicava lo senyor Reventós la xamaneya del motor.

Sempre nos haviam figurat que las aradas mogudas á vapor podian treballar solzament en terrenos plans y per lo mateix qu' eran de difícil aplicació á Catalunya, particularment en nostre Vallés y 'l Panadés, per careixer de planuras de grans extensions; però allí vegerem prácticament que s' utilisan en terrenos pendents y desiguals treballant be fins ahont es difícil treballar ab forza d' animals.

Sens cambiar lo motor de lloch pot esbancarse mitj kilómetro cuadrat y ab terreno desigual, d' alts y baixos, fondos y carenas, fent arreu una esbancada mínima de 2 pams y si no troba roca fins á 3 y 4 pams. ¡Quan admirable te d' esser veurer caminar per aquellas pendents, moguda per un senzill cable aquella potentia arada! Aixó sembla un ideal y no obstant allí es una realitat.

Hermós maridatge de l' agricultura y la mecànica! L' agricultura hi es com una fase de la indústria; y l' indústria camina portada per la maquinària. Allí no son pagesos rutinaris que no saben sortir-se de l' arada romana y lo càvech tradicional, aquells pagesos están ja identificats ab lo tecnicisme propi de las eynas al vapor, y á no tardar gayre estarán també identificats ab lo tecnicisme elèctrich, puig lo senyor Reventós te comensats ja los treballs pera aprofitar la forsa de las ayguas del Noya y fer una instalació elèctrica ab un motor idràulich de 60 caballs de forsa pera illuminar las covas, en las quals emplea avuy milenars d' espelmas; y qui sab si mes tart l' arada qu' avuy nos admira moguda per forsa de vapor será moguda per la electricitat.

Seguirem avant caminant per ben ideadas carreteras de dos metros d' amplada, adornadas ab tendres atmetllers, quinas voltan serpentejant tota la propietat y al arribar al cim d' una carena termenal de l' hisenda poguerem apreciar la gran diferencia existent entre las terras del mas Codorniu y las terras de las hisendas vehinas. Las primeras totas ben cultivadas, mitj abandonadas las segonas, pero aixó si, en una hisenda propera s' hi veyia una casa plena de torres y d' adornadas fatxadadas, propietat d' un senyor que viu á ciutat, quin masover vivint en tan daurada gàvia no te segurament ni coneixements ni medis per conreuhar las terras, aixís com la casa Codorniu, sencilla y modesta y habitada pei lo propi duenyo se veu conreuhada ab tots los moderns enginys de l' agricultura; allí poguerem apreciar d' un modo palpable los efectes del absentisme, una de las causas principals de la decadencia de l' agricultura, tal volta la mes perjudicial y de mes difícil curació.

Seguirem caminant é insensiblement nos trovarem de retorn á la massa modelo.

Altre volta entrarem en la sala de rebre y despaig del senyor Codorniu, y llavors ab calma examinarem los detalls de las habitacions que al arribar nos feren de sopte tan bona impressió.

L' adagi de que la casa y lo decorat reflexan lo caracter de son duenyo se veyia allí completament confirmat. Las parets blancas, ab una senzilla faixa, las finestras grans y espayosas y ab reixas llisas, los sostres ab revoltos y vigas de ferro y lo paviment de marbre, demostravan una senzillés encantadora; los mapas de la provincia de Barcelona y de Catalunya demostravan amor á la regió y l' armari de llibres casi tots relligiosos reflectian la fé y los sentiments cristians de la familia; los adornos del recibidor son los diplomas guanyats en las Exposicions ahont ha pres part lo senyor Reventós, diplomas que no solzament enaltexen la Casa Codorniu, sino qu' enaltexen també á la vinicultura catalana y á Catalunya tota, puig allí pregonan la victòria d' un viticultor catalá los Jurats de la Exposició del Institut de S. Isidro de 1892, ab diploma d' honor y gratitut, los de la exposició d' Amberes de 1894 ab medalla d' or, los de la de Manila de 1895 ab gran diploma d' honor y finalment los de la Exposició de Burdeus, del pays dels vins, quins tingueren

de fer justícia al *xampany* de Catalunya, concedint al senyor Reventós medalla d' or.

Vegerem lo aposento laboratorí y despaig comercial plé de llibres y revistas y periódichs científichs y d' instruments de química, cosa que no s' troba gayre en casas de pagés, es á dir, tot un conjunt de modestia y de ilustració, reflectintnos las eualitats que adornan al gefe d' aquella casa, puig lo tipo general del decorat de sas habitacions y departaments, reflectan clar seny y sentit práctic que tothom regoneix al senyor Reventós, los llibres de la biblioteca de familia sa fé relligiosa, los mapes y inscripcions escampadas arreu y escrites en catalá son amor á la propia mare patria, los llibres científichs y periódichs y utensilis de química sa ilustració y coneixements científichs, y 'ls diplomas qu' enrotllan la sala, sa corona triomfal.

Ubriacats en la contemplació de tan admirable casa y distreta nostra pensa en aytals reflexions forem invitats á entrar al menjador igualment senzill y espayós, ahont estava admirablement parada la llarga taula ahont nos fou servit un delicat dinar durant lo cual regná la mes franca expansió y una animada conversa parlant d' agricultura, de comers y de política, manifestant lo senyor Reventós que sentia també la mateixa repulsió que nosaltres sentim per tota mena de política centralista que continuament entrebanca las energias de Catalunya y envileix y desmoralisa als fills d' aquesta terra. Ros de brindis encarcarats, però en la conversa, animada y de caracter general, lo cor hi vessava á dojo.

Un fet curiós ocorregué al final: mentres lo senyor Reventós sostenia ab la energia qu' ell acostuma á sostenir sas conviccions, que «importa poch que 'ls mangonejadors polítichs siguin mes ó menos depravats, que lo convé es moralisar lo poble puig tenint aquest lo sentiment moral y de sa propia dignitat dia vindrá en que farà saltar de son sitial als que l' oprimeixen.» Mentres aixís parlava tenia devant una ampolla de *xampany* de la que havia tallat los lligaments del tap y aquest anava sortint á poch á poch sens que 'l senyor Reventós se n' adonés y al pronunciar la frase que saltarian los de dalt saltá 'l tap ab estrepit, donant la rahó á sas conclusions. L' escumós se guanyá aixís un ben espontani aplauso.

No cal dir que allí saborejarem á pler l' aristocrátich *xampany*, licor no usat en las taulas de las casas de pagés; pero aquell finissim vi era producte d' aquella terra y d' aquella hisenda y aixó elevaba á la pagesia catalana al mes alt grau de gloria que pot alcausar la classe pagesa y la regió que ab tals pagesos conta.

Mes com no hi ha gloria sense victoria, ni victoria sense lluyta, ni lluyta sense feridas, lo senyor Reventós ha tingut y te de lluytar y ha rebut y reb continuament fiblantes feridas. La lluyta es colossal y sembla impossible que un sol home puga resistirla.

Lo Sr. Reventós al comensar la fabricació del *xampany* contaba ab extensos vinyats y aquells vinyats s' han perdut y te de replantarlos.

Lo Sr. Reventós tenia una casa petita y ha tingut d'engrandir sas dependencias y enterrar en las entranyas de la terra capitals inmensos.

Ab la feyna de pagés y de industrial sembla que ja n' hi ha prou pera ocupar tota l' activitat y tots los coneixements que caben en un cervell per ben organisat que siga, però lo senyor Reventós ha de tenir energias per molt mes, ha de tenir seny y forsas pera la part comercial, per aquesta part dificil sempre y avuy mes encare degut á la mala fe, als ardis de mala llei y á las preocupacions y vanitat de certa gent que no troban res bó que no sia estranger.

Lo senyor Reventós te de refiarse, pera donar sortida á sos productes de Catalunya y del estranger, pero del restant d' Espanya, particularment del centre, del pays dels hidalgos, no n' ha tret fins al present mes que desengany.

Las grans fondas de la aristocracia espanyolista no poden sentir á parlar del *xampany* catalá, y estan empenyadas en que resulti una porqueria, fins al punt de que, havent lograt lo senyor Reventós que 'n un banquet de gran resonancia se servis lo *champagne Codorniu* y havent remés pera tal objecte, algunas caixas, lo *maitre d' hotel* destapá totas las ampollas de *champagnes* estrangers dolents que de molts anys tenia arreconadas, dihent qu' era *Codorniu*, logrant aixís desacreditarlo y tenint després *la sans façon* de tornar mes de la mitat de las caxas rebudas dihent que no l' havian consumit.

Fora llarch enumerar los disgustos y las decepcions y las malas tretas de que ha sigut víctima lo senyor Reventós y de diplomacia á que 's veu obligat á usar si vol que l' atenguin, fins al punt d' haver de tenir á Madrid un representant francès y viatjants francesos; es menester estrangerisar lo nostre si volem quevalgui, com han tingut de ferho los botiguers ab los géneros de Sabadell, presentantlos com á inglesos y fentlos pagar á doble preu pera donals'hi sortida.

Peró 'l senyor Reventós ab tot y tanta ingratitut, en mitj de tantas indignitats, te prou bon criteri y elevació d' ánima per no caurer en la inconsecuencia y en las baixesas de molts fabricants que no callan may demanant protecció per los seus productes clamant á tot hora contra 'ls similars estrangers, mentres ells, com los madrilenys, compran pera son ús robas estrangeras, mobles estrangers, vaixella estrangera y fins arriba sa vanitat á celebrar festas íntimas ab *xampany* estranger y usant en ellas una llengua forastera.

Lo senyor Reventós demana y gestiona ab rahó l' augment d' aranzel per la entrada dels vins escumosos, pero ell compra totas las máquinas, y tot lo que necessita pera sa industria y pera 'l cultiu de sas terras á Catalunya, esceptuantne las ampollas perque aquí no s' en fabrican d' aquella especialitat; ell no compra un trage si sab qu' es estranger y ell no parla altre llengua que la catalana, mentres no l' obliga á parlarne d' altre una imperiosa necessitat.

Son elevat criteri de tornar bé per mal no hi ha dubte de que l'hi serà recompensat, però també es cert que continuarà rebent feridas, particularment dels hidalgos d'enllà del Ebro; l'hi farán la guerra, lo despreciarán y 's donarán de menys de que 'l *champagne Codorniu*, figuri en sos banquets; los polítichs que mangonejan lo govern trobarán molt bonas las *visitas del senyor Codorniu y molt atentas las cartas del senyor Raventós* y molt convincents los envios d'algunes caixas de xampany de gorras, pero mentres los drets d'arancel per la entrada dels vins espumosos paga en totes las nacions 5, 7 y 8 pesetas per ampolla, continuarán deixant entrar los *champagnes* francesos per 1 peseta 50 céntims y farán saltar en sos banquets los taps de Moet y de la Vda. Clicot.

Però aixó sí, quan vindrán aquells mangonejadors per Catalunya a passar revista de sos remats de babaus polítichs, allavors tot serà alabar la «agricultura espanyola, la industria espanyola, los vinos espanyoles, y 'l caracter espanyol que *tanto enaltece* á la *hidalga tierra del Cid* y de los Gutierrez» porque per ells tot lo de Catalunya que enalteix á Espanya es espanyol, però la llengua y las lleys y 'ls interessos de Catalunya *com á tals* son estrangers.

Deu conservi al Sr. Raventós sas energias y procuri extendrer son xampany á Catalunya y al extranger, ahont te l'acullida que 's mereix, extengui sa propaganda per las regions del Nort d'Espanya ahont serà també sens dubte ben rebut, sens preocuparse gayre de las regions del centre, ahont trobará tant sols falsetats y gatuperis; y per altre part, fins seria malaguanyat que un licor tan sà, tan pur y de tan bona procedencia, servis pera regalar uns cossos tan corcats y corromputs com ho son los quins poblan los banquets d'aquell burdell polítich anomenat capital d'Espanya.

Després de dinar sortirem altre volta á donar un passeig pels aforas de la casa Codorniu, visitan en amigable companyia y agradosa conversació ab lo Sr. Raventós y s'apreciable senyora un bonich jardí y ben cultivada horta; y ab molt pero ab moltíssim gust hauríam continuat allí fins á la nit, puig hi estavam admirablement, respirant arreu un aire pur y sà de familia, de naturalitat encantadora, es á dir, un aire purament catalá, sense barreja de cap bufonech de ponent com desgraciadament á tot arreu se 'n barreja, siga en forma de rótols, siga ab la presencia d'algun galenejat, siga ab algunes frases de las de moda, pero allí res, nos trobavam en una casa de pagés de la velluria, montada ab tots los avenços del síggle comparables ab la serietat catalana.

Mes l' hora de marxar arribava y tenint que deixar tan bon hostatge nos despedirem de nostre paisana, la amable senyora que tant nos havia obsequiat, nos despedirem de la familia y particularment del hereuet, xamós nen de 8 anys, destinat á ajudar á son pare y continuar aquella empresa tan gran y meritoria. Lo Sr. Raventós volgué acompanyarnos, cumplint fins en aquest detall las tradicions pagesas, fins á la Creu del Collet, ahont s'acostuma anar á despedir als fills de la casa payral.

Allí donarem tots la mà al pagès il·lustre y ab ella nostre cor, en el que ha quedat cisellada per sempre la memòria d'una excursió en la que vegegrem tantas maravellas y saborejarem tan dolsas impresions; en una masia que 's gloria de la agricultura y de nostra estimada Catalunya.

No havíam caminat encare doscents passos en direcció á la vila quant toparem ab los bons amichs catalanistas de San Sadurní, que sabedors de nostre excursió venían á saludarnos, y ab sa agradable companyia visitarem la població, ahont vegegrem gran nombre de ròtols catalans. San Sadurní es una població il·lustrada, es lo que podriam anomenar la Manxester catalana de la agricultura, puig la comarca del Noya y S. Sadurní es sens dupte la mes avansada d'Espanya en l'art del pagès.

En la estació nos despedirem de tan bons amichs animats mes que may á seguir avant en nostre propaganda per las redijundicacions de Catalunya puig es llástima qu'un poble tan actiu y de tantas energias se trobi entrabancat, que 'l carro catalá de corpulentas y briosas mulas trobi lo camí embrassat per la pesanta carreta castellana de mandrosos bous y tant sovint sia assaltat pels trabucayres del centralisme.

Cuantes reflexions y cuantas ensenyansas n'esdevenen d'una excursió en la qual vegegrem lo que 'l geni catalá pot arribar y arribaria á conseguir si 'l sentiment patri y la unió entre nosaltres sigués lo que guiés totas nostres accions.

Mes perque aqueix sentiment no estiga ofuscat, es menester rompre las lligaduras del centralisme, es menester que siguem verament catalans y dexar d'esser espanyolistas, que comensem protegintnos mútuament las industrias y presentantlas á tot arreu, en mercats y exposicions y concursos y portantlas á un y altre continent ab sa propia fesomia y llenguatge catalá.

Preferim primer lo nostre que lo foraster, encare que de moment no 'ns sembli tant perfeccionat, puig ab la protecció mútua nos arrelarem y 'ns perfeccionaràn cada vegada mes; siga l'Agricultura la protectora de l'Industria y l'Industria de la Agricultura, y aixís avinguts tots com formant una sola familia, cada dia apareixerán y creixerán novas fonts de riquesa en nostra terra, y Catalunya tota seguirá la bandera del avens que tan alta ha aixecat la casa Codorniu.

PAU COLOMER.

Sabadell 3 Juny 1896.

SECCIÓ POLITICA

Per últim lo govern ha tingut de revocar la ordre del desdixat director general de comunicacions privant de parlar en catalá, bascongat, etc., en las conferencias telefónicas.

Ha sigut una verdadera llástima que no haigim tingut pit pera sostenir un quant temps aquesta bestiesa.

Aixís tal vegada s' hagueren desvetllat molts catalans que tenen la sanch d' horxa-
ta, consentint ab santa mansuetut tota mena de vituperis contra sa patria catalana.

De tots modos bo es fer constar la facilitat ab que s' imposan los pobles als governs
sempre que 's prenen actituds enérgicas y dignas del poble que las patrocina.

Tinguinho present los catalans de totes menas pera quan arribi 'l cas que no ha de
ardar gayre de resistir una nova imposició ó barrabassada castellana-centralista.

*
* *

Lò que no pot deixar-se de cap mena es la oportunitat de conseguir avuy la oficiali-
tat de nostra llengua no tant sols en las conferencias telefónicas sinó també ab los tele-
fonemas y telegramas.

Aré que hi som exigimho tot y ab la mateixa energia que vá tant be als pobles que
tenen consciencia de sos actes.

Lo servey telefónich y telegráfic es un servey de comunicació íntima y es alta-
ment injust é irritant que 'ns veyem privats de ferho ab la llengua que 'ns es propia y
ab la quina 'ns comuniquem ab las mes volgudas afeccions en exa vida.

Sembla qu' aquesta es la idea de gran part dels diputats y senadors de Catalunya y
aixís van acordarho en la reunió tinguda á lloch no fa molts dias en casa del senyor Du-
rán y Bas á Barcelona.

Avant y fora donchs, en tan santa empresa que no 's demayi un moment y la vic-
toria será nostra.

Lo que ha de ser, es un dia ó altre.

Y será quan menos s' ho haurán pensat los que 'ns desgovernan y 'ns arruïnan.

Justament ells ab sas garrafaladas haurán contribuít á despertar al poble.

Los hi estará be; per desvergonyits.

Los periódichs madrilenys y demés engrescadors *provincianos* que viuen de veus
y noticias extraordinarias están aquets dias en sas glorias.

Nada menos que 's tracta del frustrat desafió de dos prínceps de la milícia com are
's diuhén, d' un lance personal entre 'n Martínez Campos y 'l general Borrero.

No cal dir que ab tan fausta nova ja no interessa lo de Cuba, ni la discussió d' actas
ni res de lo que tan se bellugava per tot ahont se veu y 's menja de la política castellana.

¡Dos generals de punta sortint desafiats com dos gaspos de Lavapiés!

¡Quina troballa mes *fin de siècle*!

Y no cal dir que 'ls dos generals continuan lliures ab certas condicions, aixó sí,
pero sense pagar lo tant de culpa que 'ls corresponguí.

¡Oh! la igualtat de la nostra democracia.

Si arriban á ser dos quintos are be prou jeurían al calabosso.

Y que vaigi en Castelar xerrotejant pel mon nostras llibertats, igualtats y fraterni-
tats de paper d' estrassa.

*
* *

Que bonich ha de ser per l' exercit que lluyta y mor á Cuba en defensa de la tan
bescantada *integridad de la Patria*, veurer als generals que olvidant sos debers, lo que
imposa las circunstancias y sa propia consciencia, s' insultan ab tota tranquil·litat, s' en-
vian padrins y 's preparan á desafiar-se com qualsevol mort de gana del periodisme ma-
drileny.

¿Y per aixó cobran sens garantissos del Estat que no sab ja com agarrotar mes al pobre contribuent pera buydarli la butxaca?

¿Es aixis com donan exemple los encarregats de guardar l'ordre y 'ls defensors de la pau del regne?

Bonich se va posant tot en aquesta desdixada Espanya.

Realment s'ha perdut lo seny y no 's fan mes que bojerias.

¿Fins quan Senyor, fins quan ha de durar tant terrible desconcert, tan horrorós desgavell de passions é impuresas?

¿Pera quan guardas los llamps de la teva ira?

En lo Municipi de Barcelona n' han feta una com un cove.

L' Alcalde senyor Rius y Badia avans de deixar la vara pera recullir l' acta de diputat qu' ha conseguit per sa bona conducta política, ha tingut l' atreviment de proposar al Municipi l' adquisició de uu acorassat pera regalarlo al govern, pagant, aixó sí, la pobre Barcelona.

No cal dir que 'ls madrilenys s' han entussiasmat devant de tal idea y ab tot y no ser mes qu' una proposició ja la donan per feta y per resolta y tot son vivas á Barcelona los mateixos que callavan com uns miserables mentres lo govern 'ns ofenia prohibint lo catalá en las conferencias telefónicas.

Sembla que una monstruositat com aquesta no hauria de prosperar pero ja veurém lo que passa si Barcelona no s' aixeca indignada contra 'l Municipi qu' aixis llenxa 'ls cabals de la ciutat.

Ab un negoci de quatre milions de duros, uns quants mils mes ó menos no s' hi veuhen y 'ls regidors no son de la fusta dels sants, y ben al contrari.

Ja cal que vigilin los vehins de Barcelona.

¡A P A A R A G Ó !

Ab aquest crit célebre en las planas de la historia, nostre distingit colega saragossá, *El Heraldo de Aragon*, comensa una enérgica campanya regionalista á favor de la idea que s' expresa en aquest lema: «Aragon para los aragoneses, y los aragoneses para Aragón.»

¡Ben pensat! Y jamay exclamat ab major oportunitat!

Aragó pera 'ls aragonesos, Navarra pera 'ls navarros! Aquestas son paraulas que fan ressó á n' aquellas altrás que ab éxit tan admirable sonaren fa trenta anys á las voras del Danubi. ¡Hungria pera 'ls húngars!

Hungria ha conseguit, dintre de la unitat nacional de la monarquia austriaca, la satisfacció de sas justissimas aspiracions forals, de sa perfecta autonomia administrativa!

¿Y desmayaríam nosaltres davant d' una obra que realizá victoriosament altre poble contemporani?

Lo que 'l poble de Sant Esteve conseguí ab sa perseverancia, ¿lo poble que ostenta en sos estandarts las cadenas conquistadas en las Navas de Tolosa, y 'l que passejá triomfants pel Mediterrani las barras de son escut, no ho podrían conseguir ab son entussiasme y sa contanscia?

¡Fora tan cobarda perspectiva!

¡Apa Aragó!

¡Navarra endavant!

A las voras del Ebre, en aquesta terra que un dia vejé unidas nostras duas nacionalitats baix lo ceptre de Alfons lo Batallador, reconquistador insigne de Tudela y Tarazona, las ciutats vehinas y amigas; á las voras del Ebre, en aquestas planas riquíssimas, per la incuria dels governants de Madrid esterilizadas; á las voras del Ebre que, nascut en la indomable Cantàbria, corre pel mitj de nostras invictas comarcas á acabar son curs entre 'ls forts y actius fills de la opulenta Catalunya; á las voras del Ebre ahont se consagrà en Sobrarbe la llibertat verdadera que sobre Espanya tota s'estengué després, la llibertat del Fur etern y sant, la llibertat del poble católich y monárquich, caballeros y emprendedor... Aquí, aquí es ahont deuenh alsarse pendons pera la reconquesta dels drets regionalistas imprescriptibles.

¡Apa Aragó!

¡Navarra endavant!

Aquest noble crit que á un temps reperentirá entre nostres germans y aliats d'Occident, los baschs, y nostres aliats y afins d'Orient los catalans y valencians; aquest doble crit que llença al país tot un programa, y manifesta lo despertar vigorós de las energías fins ahir latents y d'avuy endavant activas de nostras rassas forals, virils, tossudas é incontrastables, aquest doble crit regositjará en sa tombas la trista pols de nostres heróychs pares, per la senil energía de la política madrilenya entristits y humiliats.

No, la Espanya de las gloriosas empresas no ha mort. puig que la Espanya del Regionalisme vivificador renaix!

¡Apa Aragó!

¡Navarra endavant!

Com diu *El Heraldo* «¡que nostra veu sia una! ¡que una sia nostra voluntat!»

Y allavors, la victoria será nostra!

Y la victoria es lo pá de tots, y pera tots la prosperitat y la honra!

¡Deu senti á Navarra!

¡Deu escolti á Aragó!

(De *La Región* de Tudela.)

NOVAS

La professó del Corpus Christi que sortí lo dijous últim de la Parroquial Iglesia de Sant Feliu, se vegé molt concorreguda.

Assistiren á la mateixa los noys dels colegis religiosos G. G. Maristas, Sant Joseph y PP. Escolapis, y seguiaa per ordre acompassat la *Banda Municipal* d' aquesta ciutat, la *Banda de la Casa Provincial de Caritat* de Barcelona y las orquestas locals *Muixins*, *Chapi* y *Fatxendas*, quina acompanyaba al pendó principal confiat á la Associació de Católichs.

Presidiren lo Alcalde senyor Buxó, lo jutge d' instrucció senyor Perez Martín, lo jutge y fiscal municipal senyor Marquet y Cirera y alguns senyors concejals.

Per los carrers del curs s' hi veyá molta gentada desitjosa de presenciar lo pas de la professó, que resultá un acte magestuós y solemne.

—Avuy á las 7 de la tarde sortirá de la Parroquial Iglesia de la Purissima Concepció la tradicional professó del S. Corpus Cristi qual penó del Santíssim Sagrament ha sigut ofert á nostre distingit amich don Lluís Batlleu.

L' altre penó está confiat á nostre bon amich y company de causa don Marcell Brossa.

Atenentnos á las moltras simpatias de abdós amichs, augurém un distingit séquit.

—Encare que no ab tan nombrosa concurrencia com de costum, tractantse de la Associació de Católichs, tingué lloch lo dijous últim á la nit, festivitát del Santíssim Corpus Christi, lo anunciat concert á cárrech de la «Banda de la Casa Provincial de Caritat de Barcelona», quina executá admirablement, ab ajust y presició algunas pessas de bona música que agradaren moltíssim á la concurrencia.

Finalisa l' acte ab una bonica marxa per la banda de cornetas y tambor, mereixent llarchs aplausos y quedant lo públich molt satisfet de tan curta pero agradable festa.

—Nostre bon amich lo conegut metje don Pere Altura te malalt de molta gravetat á son fillet mes gran, ja fa una pila de dias. Ultimament sembla que presenta la *enfermetat* sintomas un xich mes satisfactoris.

No cal dir quant desitjaríam la completa curació del fill de nostre bon amic.

—Segons tenim entès lo dia 20 d' aquest mes, tindrà lloch definitiva-ment l' inauguració del nou teatre dels Camps de Recreu ab una notable companyia que s' anunciarà oportunament.

—La companyia que dirigeix lo primer actor don Teodor Bonaplata y de la cual forma part la aplaudida actriu Sra. Mena, posará en escena en lo teatro Euterpe, avuy per la nit, lo preciós drama *La Dolores* y la comedia en un acte *Salvarse en una tabla*.

—La nova orquesta *La Cotalana* d' aquesta ciutat donará un gran ball de tarde avuy en lo Saló de Novetats (Cruz).

—L' Ajuntament de Besalú, ha acordat posar los noms de Tallafarro y Abad Safon, á dos dels carrers d' aquella històrica població.

Aplaudim lo bon acort y patriotisme del Ajuntament de Besalú.

—Aragó comensa á ajudarnos en la nostra tasca descentralisadora, havent comensat lo diari «El Heraldo de Aragón» una enérgica campanya baix aquest lema: «Aragó pe'ls aragonesos y 'ls aragonesos per l' Aragó.» Aixís se desprén del notable article que reproduhim en altre lloch del present número.

¡Animo y avant!

—Molt digna d' elogi ha resultat la festa major de la vila de Sampeador, per l' esperit catalanista que han tingut las diferentas funcions celebradas.

La vetllada dedicada al Dr. Morgades va ser una solemnitat. Hi van llegir treballs en catalá los senyors Planas, Soler, Prat, Rvnt. Antoni Vila y 'l nen Fàbrega, però lo més simpátich per nostra causa fou lo discurs del metje senyor Soler, que á mes de ser un bonich treball literari manifesta tendencias ben catalanistas. Lo Dr. Morgades finalisá la festa ab un discurs de gracias, demostrant lo molt plaher que sentia d' haver presenciat una festa tan instructiva y patriótica.

Mossén Joseph Carreras, encarregat de la part musical, composá un himne que agradá moltíssim.

Lo programa general de la festa va ser escrit en nostra llengua; los únichs que van seguir la rutina van ser los joves encarregats del ball, que van redactar son programa en castellá.

—Se ha publicat á Barcelona lo número primer de *L' Atlántida*, revista quinzenal ilustrada, baix la revisió literaria de Mossen Jacinto Verdagner, ab la coloboració de distingits escriptors tals com Bosch de la Trinxeria, Llimoner, Apeles Mestres, Mossen Joseph Condó, Aladern, Aliberels, Paler y Trullóll y Folch y Torres. Li desitjém llarga durada.

—Diu «Lo Somatent» de Reus, en sa edició del dia 2 del corrent.

COSAS DE... *Telégrafos*.

Un telegrama de Vigo depositat á las 2'20 tarde del dia primer del actual, arribá á aquesta ciutat ahir, á las 8'50 mati; en tant que un altre telegrama de la mateixa població, expedit á las 2'20 tarde d' ahir, arribá á poder del consignatari á las 4 del mateix dia.

¿Qué li sembla aixó al Sr. Duch de Lema?

Si en lloch de posarse camisas d' onze varas que li venen molt, pero molt grans, se dediqués á posar remey al destable servey telegráfic que *disfrutém* avuy aquí Espanya, procurant també que algú de sos subordinats tingui cuan menos una superficial cultura pera tractar degudament á qui 's veu en la desgracia de tenir que alternar ab *hidalgüelos* de lo més *grosseret* que hem vist, ab seguritat que no dictaria ridículas disposicions y 'l públich disfrutaria del servey en la forma que te dret á exigir.

—Ha sigut concedida una subvenció de 500 pessetas á la Academia Católica d' aquesta ciutat segons gestions practicadas per 'l Exm. Sr. D. Joseph Voltá r Vivé, diputat provincial.

—Dumenge passat morí un dels mes autichs industrials d' aquesta ciutat don Joseph Auliach Gargui (Q. E. P. D.)

Siáli la terra lleugera.

Se parla que la proxima excursió que fassin 'ls coros de Clavé, será á Sevilla.

Pressentin una baixesa mes, y es; que al entrar á la ciutat del Flamenquisme no 'ls fassin cantar ¡Vamos á los toros!..

—Dias passats morí en Sant Celoni lo pare de nostre bon amich don Francisco Alguersuari. Acompayem á nostre amich y demés familia en son dolor per tan irreparable perdua.

—Ab assistencia de sos companys de excursió y alguns de sos consocios del *Centre Catalá* d' aquesta ciutat, en Pau Colomer y Oliver doná lo passat dimecres á la nit, en lo saló d' actes de tan patriótica Associació, la conferencia pública oportunament anunciada, en la que doná compte de las impresions que rebé en sa visita á la fàbrica del Xampany Codorniu, propietat del Senyor Raventós.

Excusém fer de dita conferencia los elogis que 's mereix, en atenció á que en obsequi a nostres llegidors la publiquéim integra en altre lloch d' aquest número.

—Fa alguns dias que las sessions públicas de nostre Municipi, tornan á ser á semblansa de las escenas del safreig públich. Especialment la tinguda á lloch lo passat dimars que no sabém com calificarla. Se digueren cosas molt gruxudas que convindria aclarir y posar en coneixement del públich ab tota la claretat qu' el cas reclama. Suposém qu' en la ses-

sió vinenta hi haurà algun regidor qu' axecará sa veu tornant pel bon nom de tot lo Municipi. De no ser aixís mes valdría que 'ls que están nets de culpa s' apartessin d' una Corporació que no sab desfer las sombras poch honrosas que la cubreixen.

Pera vendrer ó arrendar

DOS TALERS SISTEMA INGLÉS PINTA ab tres calaixos y 30 calcas.

Informarán en la Imprempta d' aquest periódich.

Gran Café y Restaurant Colon.-Barcelona

Cuberts á 2'50 ptas. á escullir 3 plats de la carta (ó 4 sense escullir), 3 postres, pa y ví.

També s' atmeten abonos á preus ventatjosos. Servey esmeradíssim. Concert totas las nits per un **QUINTETO**.

Se compran sellos usats de correns, coleccions y correspondencia antigua ab sellos usats, particularment del any 1850 al 1870.

Informes en la Administració d' aquest periodich.

AVIAT SORTIRÁ

GEOGRAFIA DE CATALUNYA

PER

Francisco Flos y Calcat

Constará d' unas 200 planas en octau, contindrà varis grabats, entre ells dos mapas y sols valdrá l' exemplar, enquadernat

SIS RALS

y al engrós á QUINCE PESSETAS la dotzena.

Las demandas poden ja ferse al autor, Rech, 31, 2.^{on}, Barcelona, que serán enviadas mediant la remisió del import en sellos de franqueig ó lletres de fácil cobro.

Imprempta y Encuadernacions de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36.—SABADELL